

Pokus v Komorní scéně Aréna není sice optimální, ale neztracujme ho

Klub sebevrahů s otazníky...

LADISLAV KNIŽÁTKO

OSTRAVA. Pravidelný návštěvník nového divadelního souboru Komorní scéně „Aréna“ v Ostravě si již zvykl nacházet při každém dalším nastudovaném představení důkazy trvalého tvůrčího zájmu o scénickou tvorbu netradičního zaměření.

Setkávat se s aktivitami důsledně experimentujícími v poloze jevištní tvorby, která odmítá psychologizující zátěž realisticky odvíjeného příběhu a je dramaturgicky motivována ambiciózním intelektuálním přístupem k formě vyjádření i metaforicky různotvárné podobě myšlenkového sdělení. Není tomu jinak ani u nedávno premiérováného představení „Klubu sebevrahů“. V tomto názvu nejde o podobnost čistě náhodnou se známým titulem světově proslulého skotského autora Roberta Louise Stevensona (1850–1894), jehož romantické a dobrodružné příběhy vstoupily do klasického literárního odkazu stejně jako romány jeho neméně proslulého krajana Waltera Scotta. Naopak – stejnojmenná sbírka Stevensonových povídek přímo inspirovala dramaturga činohry Národního divadla moravskoslezského Marka Pivovara k vytvoření scénáře umožňujícího režisérovi Rado-

vanu Lipusovi rozehrát akčně až drasticky traktovaný sled obrazů. Gestus jednajících postav je v nich sice motivován logikou osnovy předlohy, ale ve výstavbě meziscén výrazně převládá akcent na vizuálně i akusticky ozvláštněnou formu dramatické výpovědi. V mnoha případech až s jistým nádechem samoúčelnosti, ale to už patří k věci v éře postmoderně nazíraného uměleckého tvaru. Ten – jak se stále častěji máme možnost přesvědčovat – se opírá o vlastní logiku pohledu na realitu našich životů. Šokující zakódovaná chaotičnost se stává nezbytným průvodním atributem vyjádření autorových pocitů a reflexe doby, která – řečeno s klasikem – „vymknuta z kloubů, šlí“.

» Jednání jevištní postavy pak musí dodržovat tuto formu ve všech dramatických situacích. «

A umělec, chce-li obhájit pravdivost svých postojů, nemůže tedy skutečnost nevnímat v permanentním pohybu, kde „jedinou látkou, z níž je utkáno vše skutečné, je eventualita“ (jak hezky říká český filozof Miroslav Petříček jr.). Stále je však třeba důsledně sledovat linii vnitřní soudržnosti a kontinuity použitých kreativních prostředků. Nic proti schválnostem a extravagantním gagům, proti rozverným výtryskům humorových nápadů. Ty však musí

Na snímku Františka Řezníčka je Marek Cisovský jako Plukovník a René Šmotek v roli Florizela, prince z Bohemie.

pramenit z poetiky vybudované na rovnovážném stavu mezi slovní a situační komikou.

Zde se pak každá přiblížnost a neutříděnost vymstí, neboť ihned navozuje pocit amatérismu. A ten v profesionálním souboru by měl být důsledně ostrakizován jako evidentní nepatřičnost. Herectví v alternativně budovaném scénickém tvaru musí mít přesně vymezené způsoby interpretace. Ona programová antipsychologičnost by měla být vyvažována pregnančně zformulovaným názorem na způsob vytvoření vnější formy jevištního sdělení. A to do nejmenších detailů. Jednání jevištní postavy pak musí dodržovat tuto formu ve všech

dramatických situacích. Jedině tak se může divák jasně orientovat a účinně vstupovat do žádoucí komunikace mezi jevištěm a hledištěm. A v tomto směru ve zmíněném představení (kde scéna je vytvořena Tomášem Volkmerem a kostýmy Evou Kotkovou) dochází k řadě prohřešků, které tak oslabují působivost konečného vyznění. Nejosobitěji si z herců tentokrát vedou Dušan Škubal, Marek Cisovský a Kateřina Havelková. Zdá se, že záměru zprostředkovat nám únik od všednosti každodenního života do oblasti vzrušivé fantazie, Stevensonovu géniu tak vlastní, zůstali realizátoři ještě leccos dlužni.

úspěšný květen - 30.4.96

Pizzaro u Špalka, KSČM v Aréně a tanec ve Zlíně

S vlahými májovými večery se roztrhne pytel s celou řadou divadelních přehlídek. V pražském Divadle pod Palmovkou začíná 2. května festival divadelních škol ZLOMVAZ 96, v Hradci Králové vrcholí poslední přípravy na masivní a výborně obleslané DIVADLO EVROPSKÝCH REGIONŮ (18. až 26. 5.). Zapomínat ale nesmíme ani na repertoárové premiéry. Tentokrát jsme byli ve Zlíně, Ostravě i v Praze.

Jiří P. KRÍŽ

Pod Palmovkou uvede pražská DAMU inscenace Zajíček Zajíč C. Serreaouvé, Aristofanovu Lysistratu a Sklenný zvěřinec T. Williamse. Brněnská JAMU se představí s Viktorem aneb Dětky u moci R. Vitrace. Povídkám, znaky pohádky B. Němcové a F. Bartoše a Velikáni aneb Vyvoleními T. Bernharda. Hosté z bratislavské VSMU uvedou Evangelium podle Marka J. Borgese, Shakespearovu Bouři a Kravou svatbu F. G. Lorcy. Vězte mi, jde o výběr pozoruhodný, studenti hrají jako z partesu - a na Palmovku je to metrem jenom kousek.

Taneční hodina se zabývá

Po české premiéře Taneční hodiny Dánky Astrid Saalbachové v pražském Labyrintu se hra úspěšně stěhuje do Městského divadla Zlín, kde se (jako vždy) invenčního překladu Františka Fröhlicha režijně ujali Věra Herajtová a Josef Morávek (premiéra 19. dubna). Ukazuje se, že se této pozoruhodné konfrontace životních cest a postojů nemusí obávat ani divadla, jejichž herectví mají k tanci, natožpak k baletu, velmi daleko. Právě z nedostatku

„baletek“ v činoherním souboru zlínského divadla učinila režisérská dvojice přednost. Nenutila fraucimóř zadýchávat se v prvních nebo třetích pozicích a Umírající labut, jejíž kreací Taneční hodina symbolicky končí, je decentním náznakem potvrzujícím jednu z replik hry: „Nejhorší je to zrcadlo... Všechno zničit! Zlínská režie se dala cestou větší stylizace a scénické obraznosti (také autorem scény je Josef Morávek). Nápadem po duchu inscenace je hraní „skrze zrcadlo“ - rozproštěním jako neviditelná stěna mezi jevištěm a hledištěm. Herci tak dostávají možnost hrát před ním přímo na diváky... Mezi aktéry nesporně dominuje zmičená baletka a vedoucí tanečních hodin Anna v podání Mileny Marcišlové, jíž se skvěle podařilo zvěrohodnit fakt, že pro bývalou baletku Žijící z uvadlé slávy věčně jen na drogách je utrpením doslova každým krok. Na bolest zapomene jenom při vzpomínce na vlastní parádní číslo. Z frekventantek se blýsknou Jana Tomečková (Lotta), Tamara Kotrbová (Karen) a bezprostřední obstarožní pohyblivostí (snad mi promine) Vlasta Mecnarovská (Róza)... Chvalme Zlínské, kteří i v tzv. výběru po širší divácké řady dokáží sáhnout po smysluplném kousku.

Špalkův hon na velké téma

Uvěst rozměrnou velkoinscenaci Petra Šaffera Královský hon na slunce v překladu Jiřího Muchy na nerozumnou scénu pražského Divadla v Celetné s divadelním spolkem Kašpar Jakuba Špalka (premiéra 21. dubna) je odvážné samo o sobě. Naposledy konfrontační hru evropské a indiánské civilizace hráli u Myrona v Ostravě a velké jeviště jim nádem nestačilo. Jakub Špalek ovšem pochopil, že šanci má hra reflektující dobovačnou cestu primitivního dobrodruha Francisca Pizzara do srdce říše Inků v Peru jen při konfrontování duchovním. Popravdě řečeno, je to ovšem poloha nejzářnější a je to důvod, proč mi tento Šafferův text není osobně sympatický. Z hrdlořeza, jednoho z největších v dějinách, překonaného v časech conquisy nad jenom Cortezem v Mexiku, činí myšlenkový střet s velkým náčelníkem a bohem Inků Atahualpou málem filosofa, člověka, který aspoň pochybuje, a vymyká se tak pecku, kam celým životem patří. Nicméně právě po Pizara našel Spalek vynikající herectví ekvivalent v Bořivoji Navrátilovi, jenž jenně zdůraznil alespoň lidské pochyby působené chorobou stárnoucího dobrodruha i nejistou osudu výpravy. Bohužel Navrátilovi nebyl rovnoceřným protikráčem Atahualpa Pet-

ra Vobeckého, který byl evidentně nesvůj ze slunečního náčelnického odění, jež herce přivádělo misty k domněnce, že si hraje na Indiány. S výjimkou Jana Potměšila, jehož part Starého Martina hrozilo čím se vlastních skutků v Pizzarobě kořistné bandě nesl potřebnou míru kajicnosti i výčitek svědomí z údičnosti dějů, jimž napomáhal, jsou také ostatní role zatím spíše v poloze snáživosti než potřeby vyslovovat se spolu s režijním záměrem o proradnosti cest za moci a bohatstvím (Radim Kalvoda, Tomáš Karger i další). S režisérem naopak souzní výprava Petra Nikla a scénická hudba Petra Malásk. Inu, velké téma bývá ožehavé vždy.

KSČM i HSMs v Aréně

Abych nezpůsobil rozliti žluči po krvi, těmi zkratkami končí hrůzoplňná cesta Prince z Bohemie (René Šmotek) do anglicky milnavého a morbidnosti plného Klubu sebevrahů, který po ostravskou Arénu podle Roberta Louise Stevensona napsal Marek Pivovar (premiéra 22. dubna). Princ, šťastně přeživší úklady šileného Předsedy Klubu sebevrahů (Dušan Škubal), se totiž do vlasti vrací, aby zde úspěšně založil Klub sebevrahů Čech a Moravy, nebo aspoň Hnutí sebevrahů Moravy a Slezska. Budíž

toto vysvětlení zároveň i klíčem k svízelné inscenaci superantikontramlitextraunikátní severomoravské scény, jejíž O(s)hrava krve ozdravila na přehlídkách a štacích po naší vlasti. Klub sebevrahů, sledující základní dějové teze Stevensonových povídek, se odputává od idey sebezraždosti upoutáním pozornosti na jinou Stevensonovu práci, na jeho esej Obrana zahalečů. Proto jsou postavy hry, z nichž na sebe pozornost srtihává také Plukovník (Marek Cisovský), poněkud nevyužití „chlopsky ostravacky“ naturščík a harmonikář Oldřich Matušinský, paranooidní Ctihodný pan Bartoloměj (Vladislav Georgiev) i Mladík se smetanovými dorty (Kateřina Havelková) a Přenešácná učitelka huby (Miroslava Skalická), zároveň jedním slovem také Hospodskými povaleči... A jsme už skoro doma. Do inscenace je zapojeno i něco loučce a na scéně Tomáše Volkmera nezbylo režisérovi Radovanu Lipusovi už nic jiného než pojmut akce i text jako dynamické absurdity, v nichž si diváctvo opět nestačí vydechout. Nepochybuji o tom, že se po zhlédnutí kusu do KSČM i de HSMs kandidáti pohnu ještě o něco, méně. Klub sebevrahů tady doufám zůstane i po skončení volební kampaně.